

Examensarbete 15 hp
Musiklärarexamen

2008

Josefin Wahlberg Vannérus

Mer musik på schemat -bättre resultat i skolan?

Handledare: Ronny Lindeborg

Kungl. Musikhögskolan i Stockholm

”Den som... inte betraktar musiken som Guds vidunderliga verk, han må sannerligen vara en drummel och förtjänar inte att betraktas som ett mänskligt väsen. Han borde inte tillåtas höra annat än åsnans skriande och svinets grymtning.”

Martin Luther¹ (1483 - 1546)

¹ Varkøy Øivind (1993)

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Bakgrund.....	5
Vad vet vi redan?	5
Forskning och litteratur.....	5
Howard Gardner	5
Hugo Lagercrantz	6
William Bloom	6
Jonathan Burdette	6
Øivind Varkøy	7
Finn Benestad	7
Jon-Roar Bjørkvold	7
Vad har stått i pressen den senaste tiden?.....	8
Ta ton – må bra.....	8
Med musik som modersmål	8
Kraft från sången	8
Sch... jag vill höra fåglarna	9
Skolverkets instruktioner	9
Timplan grundskola.....	9
Läroplan grundskola	10
Summering.....	10
Syfte.....	11
Metod.....	11
Undersökning.....	12
Resultat	13
Redovisning av statistik	13
På vilka skolor har eleverna högst betyg?.....	13
Vilken profil har dessa skolor med högst betyg?	15
Analys	16
Förväntat resultat.....	16
Vad är hemligheten?.....	17
Adolf Fredriks Musikklasser	17
Höglandsskolans grund- och gymnasieskola	19
Maria Elementarskola	20
Analys	22
Slutsatser	23
Diskussion.....	23
Tänkbara vidare studier	26
Referenslista.....	27
Internet.....	27
Tidningsartiklar	27
Litteratur	27
Personlig kontakt.....	27
Bilagor	28
1: Howard Gardners nio intelligenser.....	28
2: Skolverkets Timplan för grundskolan	30
3: Frågor till Skolledarna	31
4: Faktorer som ingår i Skolverkets beräkning av förväntat resultat	31

Sammanfattning

Efter att ha arbetat som musiklärare på tre olika skolor under drygt åtta år har jag börjat fundera över hur olika man ser på musikämnet inom skolan. Vissa skolor stoltserar på sin hemsida med det faktum att man satsar mycket tid på musik och estetisk verksamhet, medan andra skolor mest ser ämnet som en möjlighet till trivsamt underhållning på skolavslutningen. Ytterligare skolor verkar se musiken som ett nödvändigt ont som stjäl värdefull tid från de ”riktiga” skolämnena.

Jag har kommit i kontakt med ett antal forskningsrön som säger att musik spelar stor roll för utvecklingen av barnets hjärna, men också för utvecklingen av en allsidig personlighet.

Jag ville i min undersökning ta reda på om elever som fått extra mycket musik under sin skoltid också gör bättre ifrån sig i skolan. Finns det ett samband mellan mycket musik i skolan och goda studieresultat?

Min slutsats är att det finns mycket som talar för ett sådant samband.

För att komma fram till den slutsatsen har jag sammanställt statistik från Skolverket, information från Stockholms stad och en mängd skolors hemsidor. Dessutom har jag utfört intervjuer med ett antal skolledare på skolor där de lyckats bra med kombinationen mycket musik på schemat och goda studieresultat.

I min sammanställning av statistik visar jag att 17 % av grundskolorna i Stockholms stad har musikprofil. Bland de bäst presterande skolorna är dubbelt så många, dvs. 33%, musikprofilskolor. Under kontrollåren 2005-2007 fanns fem skolor med musikprofil med på listan över de femton bäst presterande grundskolorna i Stockholms stad varje år. Ingen annan profil fanns representerad i samma utsträckning! Dessa skolor har dessutom överträffat Skolverkets förväntade resultat.

De skolledare jag samtalat med delar uppfattningen att musiken och framförallt sången har en gynnsam inverkan på eleverna. De ser att det estetiska och det teoretiska drar nytta av varandra, och att det leder till att båda hjärnhalvorna får utvecklas fullt ut. Denna syn delar de med ett antal forskare som på olika sätt kan påvisa musikens gynnsamma effekt på hjärnans utveckling, men också på välbefinnandet. Att det gemensamma musikintresset på skolorna bidrar till en ökad trivsel och ett ökat välbefinnande är ytterligare en faktor som skolledarna i mina intervjuer ser som mycket positiv för att skapa trygghet och arbetsro, och i förlängningen goda studieresultat i skolan.

Bakgrund

Under drygt åtta år har jag arbetat som musiklärare, och under den tiden tjänstgjort på tre olika skolor. Jag har dessutom kontakt med andra musiklärare som berättat lite om vardagen på deras skolor. Det som slagit mig i dessa samtal är att synen på musikämnet kan skifta så väldigt från en skola till en annan. På en del skolor är man uppenbart stolt över sin musikverksamhet, och skryter om att man satsar extra tid på musik och estetiska ämnen. På andra skolor har musiken bara fått en roll som producent av underhållning till skolavslutningen, och på ytterligare skolor får musikläraren verkligen kämpa mot fördomar som att musiken är onödig och egentligen stjälar värdefull tid från de ”riktiga” skolämnena.

I samband med flyttplaner undersökte jag vilka skolor som stod till buds för mina barn i Bromma. Jag hörde talas om Högländsskolan som haft en estetisk profil sedan starten 1931. Jag förstod av husmäklaren att det var en mycket eftertraktad skola med gott anseende.

Ett par månader senare läste jag i tidningen en sammanställning av vilka grundskolor i Stockholms stad som lyckats bäst med måluppfyllelse och högt meritvärde. Där återfanns Högländsskolan på femte plats. Ytterligare en skola med musikprofil fanns med på topp-femlistan.

Driven av nyfikenhet beslöt jag mig för att försöka ta reda på hur det verkligen hänger ihop. Kan elever ha sådan nytta av musiken att de når bättre studieresultat i skolan om de får ägna sig åt musikämnet i större utsträckning än det lilla som Skolverket ålagt skolan?

Vad vet vi redan?

Som bakgrund till min undersökning vill jag belysa vad som redan är känt ifråga om musikens roll för barns utveckling. Dels redogör jag för ett antal namnkunniga forskares och författares idéer, dels tar jag upp en del av vad man kunnat läsa i pressen under den senaste tiden. Slutligen redogör jag för vad Skolverket ålagt skolorna i fråga om undervisningstid och uppnåendemål i grundskolan.

Forskning och litteratur

Howard Gardner

”Det handlar inte om hur intelligent du är, utan om hur du är intelligent” är en av Howard Gardners, amerikansk professor vid Harvard, berömda deviser². 1983 publicerades hans bok ’Frames of mind – The theory of multiple intelligences’, på svenska kallad ’De sju intelligenserna’. Gardner har hittills definierat nio olika intelligenser, och menar att var och en av oss besitter samtliga nio, men i olika stor utsträckning.

Howard Gardner anser att den västerländska skolan varit dålig på att ta tillvara människors olika intelligenser. Egentligen är det bara två av de nio intelligenserna – verbal och logisk/matematisk intelligens – som uppmuntras i vår skola. De övriga – naturintelligens, kinestetisk, spatial, musikalisk, interpersonell, intrapersonell och existentiell intelligens – har inte alls fått ta samma plats. (Förklaring till de nio intelligenserna i bilaga 1.) Gardners teori

² larstilar.cfl.se (2008)

bygger på att människor känner sig mer motiverade och blir mer engagerade om de får möjlighet att använda sin bästa intelligens, sin personlighet, sin kreativitet, sina talanger och sina intressen i lärandet.

Det skulle innebära att elever som får närma sig ett nytt område med utgångspunkt i sina intressen har lättare att ta till sig det nya. M.a.o. bör elever som är musikaliska och kreativa få möjligheter att använda sig av dessa talanger inom alla skolans ämnen för att prestera som bäst.

Hugo Lagercrantz

Den svenska barnläkaren och professorn Hugo Lagercrantz skriver i sin bok 'I barnets hjärna'³ att musik engagerar stora delar av hjärnan. Musikintryck bearbetas först i hörselcentrum i tinningbarken, för att sedan engagera såväl arbetsminnet som långtidsminnet. Eftersom musik väcker starka känslor involveras även hjärnans emotionella centra. Det bör innebära att musiklyssnande stimulerar och övar upp många av hjärnans funktioner att arbeta samtidigt.

Hugo Lagercrantz berättar också om en fransk psykolog, Jaques Mehler, som visat att spädbarn sög mer intensivt på en napp om de fick höra musik i vänster öra än om musiken spelades i höger öra. När barnet fick höra tal gällde det motsatta. Lagercrantz drar i och med detta slutsatsen att redan det nyfödda barnet bearbetar musikintryck i höger hjärnhalva och språk i den vänstra, precis som vuxna gör. Hörselintryck i vänster öra korsas och bearbetas i höger hjärnhalva, och tvärtom. För att barnets hjärna ska utvecklas så fullständigt som möjligt behöver den alltså utsättas för såväl tal som musik redan i unga år.

William Bloom

Den brittiske författaren och doktorn i psykologi William Bloom fastslår att när kroppen utsöndrar endorfiner mår människan bra, och genom att lyssna till musik frigörs endorfiner. När man mår bra presterar man bra. Detta kallar han "Endorfineffekten", och finns utförligt beskrivet i boken med samma namn⁴. Enligt William Bloom borde vi alltså låta elever lyssna till musik för att på så sätt bli mer välmående och i förlängningen göra bättre ifrån sig i skolbanken.

Jonathan Burdette

I en studie visar den amerikanske forskaren Jonathan Burdette att musicerande förändrar hjärnan⁵. Aktiviteten i hjärnan jämfördes mellan 20 dirigenter och 20 icke-musicerande studenter. Forskningen visar att hjärnan "stänger av" synfunktionen till förmån för hörseln när testpersonerna försöker besvara frågor om vilka ljud som spelas först i en snabb serie ljud. Ju svårare frågorna blir desto mer stryps synförmågan hos båda grupperna, men trots att dirigenterna får genomgående svårare uppgifter bibehålls deras synförmåga i betydligt större utsträckning än hos de icke-musicerande studenterna.

³ Lagercrantz, Hugo (2005)

⁴ Bloom, William (2002)

⁵ Rörbecker, Sara (2007)

Vad kan man dra för paralleller till denna uppsats frågeställning? Jo, förmågan att kunna lösa uppgifter samtidigt som man både lyssnar och tar in nya synintryck borde verkligen vara till stor nytta för en högstadiellev i en vanlig svensk skola. Det måste vara ett ordentligt försprång i jakten på kunskap och höga betyg att kunna behålla koncentrationen och fokusera på sin uppgift trots att det kanske är stökigt eller bara samtalas runtomkring! Enligt studien ovan så kan denna förmåga övas upp genom ett aktivt musicerande.

Øivind Varkøy

Den norske författaren Øivind Varkøy har sammanställt många musikforskares och filosofers idéer i boken 'Varför musik?'⁶. I ett av bokens kapitel sammanfattar Jonas Gustafsson och Ronny Lindeborg läroplanens utveckling i Sverige sedan den första moderna läroplanen kom 1962. Där konstaterar författarna att synen på musikens roll förändrats under 1900-talet, och gått från att vara inriktad på att uppfostra eleverna till goda musikkonsumenter som förmår uppskatta den goda konsten och den goda smaken till att numera vara inriktad mer på individens egen upplevelse. Vidare konstateras att man i den senaste läroplanen, Lpo 94, undviker att se musikämnet som något som mest är till nytta för elevernas fritidsintresse, eller som ett stöd för andra ämnen. Istället vill man peka på musikens egen kärna som enligt författarna gör att man inte längre kan reducera ämnet till ett övningsämne.

Rudolf Steiner grundade Waldorfpedagogiken som i sin tur ligger till grund för hela Waldorfrörelsen. Hans syn på musikens roll i skolan sammanfattas av Varkøy i två punkter:

1. Musiken bidrar till en helhetlig utveckling av en lekande individ. Musiken främjar en balanserad och harmonisk personlighetsutveckling.
2. Genom musikaktiviteter och musikundervisning uppövas också förmågan till social inlevelse.

Även den danske författaren Sten Clod Poulsen ansluter till dem som är övertygade om att musiken bidrar till att forma en allsidig personlighet, enligt Varkøy.

Finn Benestad

Den norske musikforskaren Finn Benestad konstaterar i sin bok 'Musik og tanke'⁷ att man måste "umgås aktivt" med musiken för att få riktig förståelse för den. Det gäller såväl lyssnande som sång och spel. Han menar att hans insikt i det musikaliska materialet växer ju mer han hör, men också att hans upplevelse blir mer musikalisk ju mer han sjunger och spelar.

Det skulle indikera att elever behöver både höra och utöva musik för att tillgodogöra sig den ordentligt, men också att mängden har betydelse – ju mer man musicerar, desto bättre bli ens förståelse.

Jon-Roar Bjørkvold

Jon-Roar Bjørkvold är professor i musikvetenskap i Norge, och i Sverige kanske mest känd som författare till boken 'Den musiska människan'⁸. I kapitlet 'In i skolan' ställer han frågan om man får ett bättre klimat för lärandet med mera musik. Han svarar själv att "idén om

⁶ Varkøy, Øivind (1993)

⁷ Benestad, Finn (1978)

⁸ Bjørkvold, Jon-Roar (1991, 2005 års utgåva)

musikens avgörande betydelse för människans karaktärsdaning och tankeförmåga är lika gammal som västvärldens kultur”.

Han nämner Platon som i sin lära om etos resonerar om musikens grundläggande påverkan på människan. Vidare nämns Goethe som en framträdande talesman för en ”musisk uppfostran” som understryker vikten av sång och musik för att förädla människans karaktär och även stimulera ämnesundervisningen.

Bjørkvold hänvisar också till försök med utökad musikundervisning i flera centraleuropeiska länder, där musiken ses som en kraft som genomsyrar hela skolans arbete, och som har visat sig ge goda resultat.

Vad har stått i pressen den senaste tiden?

Ta ton – må bra

I SvD Näringsliv har Ylva Edenhall skrivit ett reportage om körsång som friskvård på arbetsplatser⁹. Hon intervjuar körledaren Gabriel Forss som berättar att han fått många mail från körsångare som blivit friska från både depressioner och magproblem. Det förklarar han dels med att sjungandet påverkar både andning och muskulatur i magen, och dels med att körsång innebär att man är många tillsammans som skrattar och ger varandra glädje och energi. Han nämner exempelvis uppvärmningen, då körsångarna får använda hela kroppen vilket leder till att spänningar och nervositet släpper.

I samma reportage får vi läsa om professor Töres Theorell som gjort en vetenskaplig undersökning tillsammans med sjuksköterskan Christina Grape, som visat att körsång bidragit till att människor med tarmbesvär blivit bättre. Vidare minskar stresshormonerna och immunförsvaret stärks. Theorell menar att körsång är en bra form av friskvård.

Med musik som modersmål

Nina Balabina, konstnärlig ledare och en av Musikskolan Lilla Akademiens grundare, intervjuas av Bo Löfvendahl om skolan i Svenska Dagbladet¹⁰. Hon menar att ensemblespel är mycket viktigt för ungdomars utveckling. Förmågan till samspel gör att de växer, de lär sig att trösta varandra, stödja varandra och att inte vara avundsjuka.

Eleverna på Lilla Akademien blir inte bara duktiga musikanter, deras betyg ligger också högt över snittet i landet. Det förklarar Nina Balabina med att den som arbetar med musik lär sig att jobba och planera. Man skapar rutiner som man har nytta av även i andra ämnen.

Kraft från sången

Jenny Leonardz, Svenska Dagbladet, intervjuar Bosse Johansson, aktad kördirigent och musiklektör på Adolf Fredriks musikklasser, och får höra om ett test som gjorts: ”50 barn fick 20 mattelektioner, 50 andra barn fick 10 mattelektioner och 10 körlektioner. Den senare gruppen klarade mattetestet bäst.”¹¹

⁹ Edenhall Ylva (2007)

¹⁰ Löfvendahl, Bo (2007)

¹¹ Leonardz, Jenny (2007)

Bosse Johansson menar att körsång behövs mer än någonsin idag, när många ungdomar sitter i ensamhet, kanske vid sina datorer. Körsång lär barn att umgås, och kan skapa en oerhörd samhörighet.

Hans arbete med Adolf Fredriks flickkör har tagit honom ut i världen både som gästdirigent och som föreläsare. Han menar att hemligheten bakom att skapa ett fantastiskt sound inte ligger i att forma vokaler på ett visst sätt, eller tonbilda, utan i den sociala gemenskapen som skapar trygghet och lust. Med tanke på att det finns vetenskapliga belägg för att vi mår bra av körsång kan han inte förstå att inte politiker inser att det är en billig investering i våra unga.

Sch... jag vill höra fåglarna

Läraren Charlotte Terje intervjuas av Claes Hindenfeldt i Lärarnas tidning med anledning av hennes ljudmatta i klassrummet¹². Ljudmattan består av fågelsång, ett vindsus och en rörklocka i en mix inspelad av musikerna Olle Niklasson och Åke Parmerud. De berättar att de fick prova sig fram innan de hittade den rätta mixen för att skapa en ljudmiljö som både ökade koncentrationen och stimulerade eleverna i Charlotte Terjes klass.

Charlotte berättar att det i många klassrum finns ett rött öra som signalerar när det är för bullrigt, men i hennes klass vet alla att ljudnivån är för hög när de inte längre hör fågelsången. Eleverna har lärt sig att tänka på ljud och ljudvolym på ett nytt sätt.

Charlotte Terje efterlyser en vetenskaplig studie som kan styrka att eleverna blir lugnare och mer koncentrerade av en god ljudbild. Än så länge är det ju en subjektiv upplevelse att det blivit bättre, säger Charlotte.

Skolverkets instruktioner

Timplan grundskola

Skolverket har utfärdat direktiv för hur mycket av alla ämnen en elev ska ha läst under sin grundskoletid. Den totala lägsta garanterade undervisningstiden skall vara 6665 timmar, varav 382 timmar är Elevens val. (För alla ämnens timplan se bilaga 2.)

För musik ska den lägsta garanterade undervisningstiden vara 230 timmar. Utslaget på 9 skolår och 35,6 undervisningsveckor per år ger det i genomsnitt 43 min/vecka.

Inom den totala lägsta garanterade undervisningstiden har skolan rätt att använda 600 timmar till det skolan vill prioritera, det kallas skolans val. Om skolan utnyttjar denna möjlighet medger skolverket att skolan får minska ett ämnes undervisningstid med upp till 20 % förutsatt att målen fortfarande uppnås.

Ett antal kommuner har sedan ett par år ingått i ett försök med en timplanelös och helt målstyrd skola. Där kan skolan förfoga fritt över all undervisningstid förutsatt att målen uppnås.

¹² Hindenfeldt, Claes (2007)

Läroplan grundskola

Mål att uppnå uttrycker vad eleverna minst skall ha uppnått när de lämnar grundskolan. Det är skolans och skolhuvudmannens ansvar att eleverna ges möjlighet att uppnå dessa mål.

För musikämnet är dessa mål:

”Eleven skall

kunna använda sin röst i unison och flerstämmig sång,

kunna delta i gruppmusicerande med melodi-, rytm- och ackordspel samt kunna reflektera över och bedöma utförandet,

kunna använda musik, text och andra uttrycksformer i skapande och improvisation för att gestalta tankar och idéer,

kunna tillämpa centrala ämnesbegrepp i eget musicerande, musikskapande och musiklyssnande,

ha kunskaper om musikens uttrycksformer, funktioner och traditioner i olika kulturer samt

kunna reflektera kring dessa utifrån musiken i dagens svenska samhälle,

vara medveten om olika ljud- och musikmiljöers påverkan på människan och vikten av hörselvård.”¹³

Utöver dessa uppnåendemål finns ytterligare kriterier att uppnå för att erhålla betyget väl godkänd eller mycket väl godkänd.

Summering

Jag tycker att all forskning jag tagit upp i bakgrunden visar musikens roll för barns och ungdomars utveckling. Dessutom visar de redovisade tidningsartiklarna i samma kapitel att detta är något relativt välkänt. Jag är inte säker på att samma inställning står att finna hos politiker och på skolor idag.

Skolverket har å ena sidan satt upp väldigt omfattande mål i musikämnet som alla elever ska uppnå innan de lämnar grundskolan, å andra sidan är deras krav på lägsta garanterade undervisningstid väldigt lågt satt med sina 230 timmar på hela grundskoletiden. Ska man tolka det som att elevens val som ligger på 382 timmar är så mycket viktigare för utvecklingen? Musiken, som enligt forskningen kan föra med sig en mängd positiva effekter, känns nästan bortprioriterad i jämförelse!

Jag vill undersöka vilka skolor som lyckas bra med sina elevers måluppfyllelse, och som har ett högt betygssnitt i avgångsklasserna. De skolor som lyckas bäst – har de endast satsat på hårdplugg, och dragit ner musik och övriga estetiska ämnen till ett minimum? Eller har de vågat se till hela människan och lagt ut extra tid på musik?

Jag är medveten om att man kan ställa sig frågan om en skola där eleverna uppnår höga betyg nödvändigtvis är en bra skola, där eleverna också mår bra. Min övertygelse är att det borde vara mycket svårt att skapa en skola där så gott som alla elever inte bara uppnår målen, utan också närmast briljerar med goda kunskaper och goda studieresultat, om inte eleverna också hade en god arbetsmiljö och trevliga skoldagar.

¹³ Kursplaner och betygskriterier (2000) s 44

Syfte

Syftet med detta arbete är att undersöka om elever gör bättre ifrån sig i grundskolan om de fått utökad musikundervisning. Jag vill också ta reda på hur skolledningen ser på musikens roll i skolan i de skolor som lyckats bra med kombinationen mycket musik och goda studieresultat. Vidare hoppas jag få insikt i hur dessa skolledare ser på lärandet, och vilket stöd det har i musikämnet.

Metod

Metoden för arbetet är att studera och sammanställa aktuell betygsstatistik från Skolverket. Skolverket publicerar varje år betygsstatistik från alla landets skolor, men ingenstans har jag hittat någon sammanställning som visar vilka profiler eller olika inriktningar skolorna har. Av skolorna med högst betyg vill jag ta reda på hur många som utökat musikundervisningen. Det gör jag genom att studera skolornas egen information om profiler och inriktning på deras hemsidor.

Den utökade musikundervisningen avser den musikundervisning som erbjuds inom ramen för den ordinarie skoldagen under grundskoletiden.

Utökad musikundervisning kan definieras på flera olika sätt:
Mer undervisningstid än skolverkets lägsta rekommenderade nivå.
Alternativt mindre undervisningsgrupper i musik.
Alternativt skola med musikprofil.
Alternativt skola med estetisk profil (mer musik ett krav).

Utifrån de slutsatser jag kan dra från dessa studier kommer jag att gå vidare genom att intervjua ett par skolledare på skolor som lyckats bra med kombinationen mycket musik och goda studieresultat. Av de skolor som lyckats bäst vill jag undersöka tre stycken lite närmre. Jag har för avsikt att besöka de utvalda skolorna och samtala med skolledarna utifrån ett i förväg sammanställt frågematerial. (Se bilaga 3.)

Min plan är att undersöka betygsstatistiken för Stockholms stads alla skolor, såväl kommunala som fristående.

Jag använder elevernas avgångsbetyg från grundskolan för att mäta studieresultaten. Eftersom undersökningen grundar sig på betyg kommer bara skolor med skolår 9 med i undersökningen. Jag undersöker inte betygsutvecklingen under skolår 8 och 9, utan tar endast hänsyn till slutbetyget i år 9.

Undersökning

På skolverkets hemsida finns ett antal databaser med statistik. I deras databas SALSA fann jag betygsstatistik från alla Sveriges skolor från de senaste åren. (Förklaringar och definitioner till SALSA i bilaga 4.) Jag lade in de femton skolor i Stockholms stad som hade högst meritvärde under 2005, 2006 respektive 2007 i varsin tabell.

Sedan gick jag vidare genom att söka bland alla Stockholms skolor på Serviceguiden på Stockholms stads hemsida. Där finns information om vilken eventuell profil skolan har, men också länkar till alla skolors hemsidor, där de berättar mer om sin inriktning. På så sätt kunde jag infoga i mina tabeller vilka profiler de aktuella skolorna har.

Vidare beslöt jag mig för att gå in på alla Stockholms stads skolors hemsidor för att kontrollera om det finns fler skolor med musikprofil än de sexton skolor som presenterar sig som skola med musikprofil i Serviceguiden. Det resulterade i att jag fann ytterligare fyra skolor som satsar mer tid på musik än vad Skolverket stipulerar, och med andra ord kvalificerar sig som musikskola enligt min definition. Totalt fann jag alltså 20 skolor med musikprofil bland Stockholms stads 119 skolor.

Jag kunde konstatera att fem musikskolor tagit sig upp bland de femton bästa varje år, men att det inte var samma från år till år. Det var sammanlagt 7 musikskolor som varit med på listan under kontrollåren, varav 4 var med alla tre åren. Jag beslöt mig för att utföra intervjuer med tre av dessa skolors rektorer.

Valet föll på skollidarna för Adolf Fredriks musikklasser, Höglandsskolan och Maria Elementarskola. Jag valde dessa tre skolor för att de kvalade in på topp-15-listan under alla tre kontrollåren, men också för att de är så sinsemellan olika, och jag ville se vilka beröringspunkter som finns. Adolf Fredriks musikklasser är en kommunal skola med antagningsprov och körsång som sin inriktning. Höglandsskolan är en kommunal skola som tar in elever som bor i skolans upptagningsområde. Skolan har en stark estetisk profil. Maria Elementarskola är en friskola med kölista och syskonförtur som lägger stor vikt vid såväl etisk som estetisk fostran.

Resultat

Redovisning av statistik

På vilka skolor har eleverna högst betyg?

Grundskolor med högst betyg i Stockholms stad 2005. Kommunala och Fristående.

	Skola	Betyg	Profil
1	Enskilda Gymnasiet -grundskolan	294	gymnasielärare, ordning och reda, eleverna förväntas göra sitt bästa
2	Musikskolan Lilla Akademien	277	musik (instrumentundervisning på hög nivå)
3	Franska skolan/Ecole Francaise	271	fransk
4	Maria Elementarskola	270	musik (musik, konst, etisk och estetisk fostran
5	Europaskolan	267	språk och matematik
6	Högländsskolan	265	musik (estetisk profil)
7	Engelska skolan Söder	265	engelskspråkig
8	Fredrikshovs slotts skola	264	naturvetenskaplig profil med montessorinriktad undervisning för de yngre
9	Engelska skolan Norr	264	engelskspråkig
10	Adolf Fredriks musikklasser	263	musik (sångskola sedan 60 år)
11	Estniska skolan	257	musik (1. Estland -språk och kultur 2. Musik, kör och instrumentundervisning)
12	Carlssons skola	255	varje elev ska ges utmaningar
13	Äppelviksskolan	254	ingen
14	Rödabergsskolan	254	engelskspråkig
15	Mälarhöjdens skola	251	ingen

Grundskolor med högst betyg i Stockholms stad 2006. Kommunala och Fristående.

	Skola	Betyg	Profil
1	Enskilda Gymnasiet -grundskolan	285	gymnasielärare, ordning och reda, eleverna förväntas göra sitt bästa
2	Engelska skolan Norr	279	engelskspråkig
3	Adolf Fredriks musikklasser	271	musik (sångskola sedan 60 år)
4	Carlssons skola	270	varje elev ska ges utmaningar
5	Franska skolan/Ecole Francaise	270	fransk
6	Högländsskolan	270	musik (estetisk profil)
7	Europaskolan	266	språk och matematik
8	Musikskolan Lilla Akademien	266	musik (instrumentundervisning på hög nivå)
9	Rödabergsskolan	261	engelskspråkig
10	Mälarhöjdens skola	260	ingen
11	Engelska skolan Söder	260	engelskspråkig
12	Äppelviksskolan	259	ingen
13	Fredrikshovs slotts skola	256	naturvetenskaplig profil med Montessorinriktad undervisning för de yngre
14	Maria Elementarskola	254	musik (musik, konst, etisk och estetisk fostran)
15	Engelbrektsskolan	247	musik (Kultur, Pop- och Rockprofil, men även Ma/NO, Idrott-fotboll)

Grundskolor med högst betyg i Stockholms stad 2007. Kommunala och Fristående.

	Skola	Betyg	Profil
1	Fredrikshovs slotts skola	286	naturvetenskaplig profil med montessorinriktad undervisning för de yngre
2	Enskilda Gymnasiet -grundskolan	282	gymnasielärare, ordning och reda, eleverna förväntas göra sitt bästa
3	Adolf Fredriks musikklasser	276	musik (sångskola sedan 60 år)
4	Carlssons skola	269	varje elev ska ges utmaningar
5	Mälarhöjdens skola	269	ingen
6	Franska skolan/Ecole Francaise	268	fransk
7	Högländsskolan	267	musik (estetisk profil)
8	Musikskolan Lilla Akademien	265	musik (instrumentundervisning på hög nivå)
9	Europaskolan	265	språk och matematik
10	Rödabergsskolan	258	engelskspråkig
11	Södermalmskyrkans kristna skola	255	kristen
12	Engelska skolan Norr	254	engelskspråkig
13	Kulturskolan Raketen	254	musik (de estetiska ämnena ingår i varje läroprocess)
14	Maria Elementarskola	252	musik (musik, konst, etisk och estetisk fostran)
15	Äppelviksskolan	250	ingen

I alla de ovan redovisade tabellerna framgår att skolor med musikprofil är representerade bland de femton bäst presterande skolorna i högre utsträckning än någon annan profil. Fördelningen mellan musikprofil och andra profiler redovisas i Diagram 1.

Vilken profil har dessa skolor med högst betyg?

Sammanställer man fördelningen mellan olika profiler på de femton bästa skolorna under 2005 – 2007 ser det ut så här:

DIAGRAM 1

Analys

Ingen profil återkommer så ofta bland de 15 bästa skolorna som musikprofilen. Av stadens 15 högst presterande skolor har 5 skolor musikprofil. Det motsvarar 33 %. Detta ska jämföras med Stockholms stads samtliga 119 skolor varav 20 stycken, eller 17 %, har musikprofil.

Om 17 % av de bäst presterande skolorna skulle vara musikprofilskolor, så skulle det ge 2,5 skola. Vi kan konstatera att 5 skolor är dubbelt så många och med andra ord är skolorna med musikprofil överrepresenterade bland de bäst presterande skolorna i Stockholms stad.

Övriga profiler som fått mer än en placering på topp15-listan är Engelsk profil (3 skolor 2005 och 2006, 2 skolor 2007), Höga krav (2 skolor) samt Vanlig utan profil (2 skolor). Om man vill lägga ihop skolor med höga krav och skolor utan profil får man 4 skolor bland de bästa 15, dvs. Musikprofilskolorna är fortfarande fler.

Fördelningen med fem musikprofilskolor på topp15-listan är alltså densamma från år till år, fast placeringarna på listan varierar mellan åren. Fyra av skolorna med musikprofil finns med alla tre åren. Därutöver finns ytterligare en skola med musikprofil med varje år, men det växlar vilken skola som tar sig in på topp15-listan. 2005 var Estniska skolan med på listan, 2006 var det Engelbrektskolans tur, och 2007 dyker Kulturskolan Raketten upp på samma lista.

Förväntat resultat

Skolverket gör varje år en sammanställning av ett antal olika faktorer som anses påverka eleverns möjlighet till bra betyg i skolan. Dessa sammanställs i deras databas SALSA och ligger till grund för en förväntan som skolverket har på varje skolas genomsnittliga betygsresultat (se bilaga 4). Gör skolor med musikprofil bättre resultat än det av skolverket förväntade resultatet? Eller gör de bara så bra ifrån sig som man kan vänta sig beaktat föräldrarnas utbildningsnivå, fördelningen pojkar/flickor, antal utlandsfödda elever etc.? Svaret är att samtliga musikprofilskolor på topp15-listan gör ett bättre resultat än det förväntade.

Vad är hemligheten?

Ett antal skolor med musikprofil tar sig in på listan över de bäst presterande skolorna i Stockholms stad år efter år. Vad är hemligheten? För att ta reda på hur dessa skolors skolledare ser på lärande, timplan och musikens roll i det dagliga skolarbetet har jag varit runt och intervjuat några av dem. Här följer en sammanställning av deras tankar.

Adolf Fredriks Musikklasser

Samtal med skolans rektor Lars-Göran Jacobsson samt bitr. rektorerna Sara Sjöblom och Robert Öberg, 26 februari 2008.

Hur ser timplanen i musik ut på er skola?

På Adolf Fredrik har eleverna både musik och kör på schemat. Läger vi ihop tiden för dessa ämnen får vi drygt 1000 timmar i ett 1-9-perspektiv. Skolverkets lägsta garanterade undervisningstid ligger på 230 timmar. Med andra ord har man mer än fyrdubblat tiden för musikämnet på Adolf Fredrik. Elever på Adolf Fredrik har i genomsnitt 240 min musik i veckan. Undervisningen sker i halvklass en lektion i veckan, i dubbelklass två lektioner i veckan, och i helklass resterande lektioner.

Har ni utökat skoldagens omfattning, eller har ni skurit ner i undervisningstid i andra ämnen?

På Adolf Fredrik har man valt att utöka skoldagen för eleverna för att få in all musik. Dessutom ligger man lite lågt på tiden för slöjd och bild, men inget ämne är minskat med mer än 20 %, vilket är vad Skolverket satt som gräns för hur mycket skolorna får variera i timplanen.

Har ni antagningsprov? Hur är de utformade? Vad är syftet?

Adolf Fredriks musikklasser är ju en sångskola, därför har man ett sångprov. Provet är endast av musikalisk karaktär, och alla sökande får först komma en dag och öva på hur provet ska gå till tillsammans med Bosse Johansson, en av skolans musiklärare.

Hur ser ni på musikens roll i skolan? Lärandet?

Eftersom hela skolan är sjungande finns ingen konkurrens, utan alla jobbar mot samma mål. Musiken har ett eget absolut värde, men bidrar också till att stärka elevens identitet och självförtroende, samt skapar en stark känsla av gemenskap.

Hur arbetar ni?

På Adolf Fredrik är man medveten om vikten av ett bra arbetssätt även utanför musiksalen. Man försöker lämna förmedlingspedagogiken och strävar mot ett mer elevaktivt lärande. Man kallar det ”inifrånmotivation och dialog”.

I ledningsgruppen är man ense om att eftersom skolans elever är vana att bli styrda av en dirigent, har de lättare att vara koncentrerade och lyssna när det är genomgångar i andra ämnen också.

Hur länge har ni jobbat på det här sättet?

Adolf Fredriks musikklasser har en lång historia och har fungerat som sångskola i över 60 år.

Vilken status har musik och dess lärare på er skola?

Musiken har hög status på Adolf Fredrik, musiklärarna likaså. Övriga lärare vet hur viktig musiken är på skolan och är medvetna om att det ibland krävs extra tid inför konserter. Samarbeten lärare emellan har blivit allt vanligare.

Hur ser ni på sambandet mycket musik och goda studieresultat?

I skolans ledningsgrupp talar man om att musiken, och framför allt sången, har en mycket välgörande effekt – man mår bra av att sjunga, och då presterar man bra även i annat.

Man pekar också på att skolans arbetsmiljö är god. Eftersom alla är på samma spelplan växer självförtroendet, och det sprider sig till andra ämnen. Även elever som är svaga får blomma ut i något de är bra på – varje dag när de går till musiken!

All körträning gör att eleverna tränar upp sin koncentrationsförmåga. En kör börjar sjunga samtidigt, och slutar samtidigt. Man vänjer sig vid att vara tysta ihop, och det har man verklig nytta av i alla skolsammanhang.

Sist talar rektor om skillnaden mellan en lärare/dirigent som är auktoritär och en som är en auktoritet. En auktoritär lärare/dirigent använder sig av metoder för att uppnå något. En auktoritet är trygg i sig själv, vågar lämna över till eleven och vågar förvänta sig att eleverna ska lyssna och leverera.

Vad är skälet till att era elever lyckas så bra med skolarbetet?

Förutom allt vi talat om tidigare finns på skolan duktiga lärare med djup ämneskunskap.

Man är medveten om att eleverna på Adolf Fredrik inte representerar ett tvärsnitt av medelsvensson. Det är 1000 elever som söker till AF varje år, men bara 180 tas in. Ett sådant aktivt val att söka till skolan görs till största delen av elever med grundtrygghet. Dessutom har eleverna troligtvis väldigt aktiva föräldrar som tagit reda på att möjligheten finns, och som finns som stöttning i bakgrunden.

Vad tror ni det är för skillnad på er skola jämfört med andra skolor?

AF-andan! Musiken är sammanhållande bland elever, men också många familjer delar detta intresse. Skolan bjuder in till delaktighet genom konsertverksamheten, men man ”totar” också ihop föräldrarna på ett medvetet sätt.

Ledningen menar att gemenskapen i musiken leder till en hög toleransnivå mot udda personer.

Adolf Fredriks musikklasser har ett ekonomiskt drömläge såtillvida att skolan alltid vet att alla salar är fulla, och hur ekonomin kommer att se ut, eftersom platserna på skolan är så eftertraktade.

Har ni något ni vill tillägga?

Rektor avslutar med att berätta att Skolverket listat Adolf Fredriks fem styrkor. De är:

- Eleverna
- Lärare med djup ämneskunskap
- Musiken
- Föräldraengagemanget
- Engagerad skolledning

Höglandsskolans grund- och gymnasieskola

Samtal med skolans rektor Bernt Boström, 11 mars 2008.

Hur ser timplanen i musik ut på er skola?

Alla skolans elever har 40 min i veckan i år 1-6, och 60 min i veckan i år 7-9. All undervisning sker i halvklass. Därutöver anordnar alla skolans klasser fredagssamling minst en gång per år, och Elevens Val-tiden läggs på detta arbete, som präglas av musik och drama. Det ger minst dubbelt så mycket tid till musikämnet mot vad Skolverket stipulerar.

Har ni utökat skoldagens omfattning, eller har ni skurit ner i undervisningstid i andra ämnen?

Skoldagen är ej utökad, inte heller har man skurit i andra ämnen. Det är tiden för Elevens Val (382 timmar) som läggs ut på mer musik, drama och estetisk verksamhet.

Har ni antagningsprov? Hur är de utformade? Vad är syftet?

Nej, inga antagningsprov. Till grundskolan tas elever in ur Skolpliktsbevakningsområdet. Elever från andra områden får stå i kö för en plats.

Hur ser ni på musikens roll i skolan? Lärandet?

Rektor Bernt Boström ser på musikens roll i skolan som mycket stor. Förutom att det skapar gemenskap följer så mycket annat med. När man lägger mer tid på musikämnet får eleverna lära sig mycket om sin omvärld, inte bara att konsumera musik. En viktig del av fredagssamlingarna är att skolans elever lär sig att uppföra sig som publik, men också att stå på scenen och ta emot en applåd. Vilket självförtroende det skänker!

Skolans olika traditioner och projekt leder till att eleverna träffas och samarbetar mellan olika åldrar, vilket skapar stor trivsel på skolan.

Hur arbetar ni?

Höglandsskolan grundades 1931 av Manne Ingelög som hade en pedagogisk idé som överensstämmer väl med dagens kunskaper om inlärnin och med läroplanens intentioner. Hans tanke var att varva praktiskt och teoretiskt arbete, vilket resulterade i skolans estetiska profil. Detta har visat sig ge eleverna goda studieresultat. Studierna i de olika ämnena ger stöd till varandra för att skapa helhet och förståelse.

Höglandsskolan är en vertikal skola, dvs. det finns bara en klass i varje årskurs från förskolan till år 9. Först i gymnasiet blir det två paralleller.

Hur länge har ni jobbat på det här sättet?

Sedan 1931.

Vilken status har musik och dess lärare på er skola?

Musiken och de andra estetiska ämnena har hög status på Högländsskolan. Rektor medger att esteter kan vara ”anarkister” ibland, men att de bemöts med stor flexibilitet från andra inför samlingar och andra projekt som kräver extra tid.

Hur ser du på sambandet mycket musik och goda studieresultat?

Den estetiska verksamheten leder till att eleverna tvingas jobba med båda hjärnhalvorna. Det innebär att det estetiska och det teoretiska arbetet gynnar varandra.

Vad är skälet till att era elever lyckas så bra med skolarbetet?

Bernt Boström tror att det finns flera orsaker.

- Att skolan är liten skapar trivsel.
- Skolan har ett bra lärarteam (sett till alla ämnen.)
- Att få jobba både med det praktisk/estetiska och det teoretiska innebär att båda hjärnhalvorna jobbar. Det tillfredsställer hela jaget.
- Att få vistas i denna miljö är lustbetonat, och blir aldrig enformigt.

Vad tror du det är för skillnad på er skola jämfört med andra skolor?

Den estetiska profilen, och allt den för med sig i form av hög trivselfaktor och hög måluppfyllelse.

Dessutom har Högländsskolan en mycket engagerad föräldraförening.

Har du något du vill tillägga?

Konceptet skulle nog passa på de flesta skolor. – Men man får inte se till sina egna ämnen bara, utan se det i det stora hela. Man måste samverka, avslutar Bernt Boström.

Maria Elementarskola

Samtal med skolans rektor Eva Wikberg, 19 mars 2008.

Hur ser timplanen i musik ut på er skola?

Alla klasser har en musiklektion à 40 min i veckan, i år 3-9 tillkommer en körlektion à 40 min i veckan, i år 8-9 sker musiken i halvklass. Det innebär minst dubbla tiden till musik mot vad Skolverket slagit fast. Utöver detta kan man delta i frivillig kör och välja elevens val musik.

Har ni utökat skoldagens omfattning, eller har ni skurit ner i undervisningstid i andra ämnen?

På Maria Elementarskola har man valt att dra ner lite på tiden i NO och SO för att ge rum till musikämnet.

Har ni antagningsprov? Hur är de utformade? Vad är syftet?

Nej, man har inget antagningsprov. Elever som vill gå på Maria Elementarskola får ställa sig i kö, och antas i första hand efter syskonförtur, i andra hand efter ködatum.

Hur ser ni på musikens roll i skolan? Lärandet?

Eva Wikberg anser att musik är en viktig del av bildningen och hon tror att mycket kommer med sånginläringen. Eleverna lär sig att koncentrera sig och får lite stil säger hon, man måste ju stå rätt och vara uppmärksam på dirigenten t.ex.

En annan positiv effekt är att det ger en stor gemenskap att sjunga tillsammans, även om musikämnet ju innehåller instrumentspel, repertoarkännedom och musikhistoria också.

Hur arbetar ni?

Maria Elementarskola är en fristående skola som drivs av en stiftelse. Skolans profil är musik, konst, etisk och estetisk fostran samt språk. Den ursprungliga tanken, att det ska vara en sjungande skola, råder fortfarande. Skolan är liten, med en klass per årskurs.

På skolan jobbar man mycket med konserter och har många traditioner i samband med detta. Man sätter ihop program som framförs i någon av kvarterets kyrkor flera gånger per termin.

Hur länge har ni jobbat på det här sättet?

Skolan grundades 1885, och har stått sig över tiden pga. en idealism och stark vilja hos ledningen som alltid velat ge barn och ungdomar en god utbildning och bildning. Under 50- och 60-talen utökades undervisningstiden för bild och musik då man hade flera lärare som såg att det främjade det teoretiska arbetet.

Vilken status har musik och dess lärare på er skola?

Musiken har hög status på Maria Elementarskola, och samarbetet är gott mellan musiklärarna och de övriga lärarna när det ska förberedas inför julspele och andra konserter där ofta alla skolans elever medverkar i programmet!

Hur ser du på sambandet mycket musik och goda studieresultat?

Skolans rektor tror att alla de estetiska ämnena lättar upp det övriga skolarbetet, men också att de stöttar inlärningsprocesserna i de teoretiska ämnena. Att sjunga en sång om multiplikation eller en ramsa om floder sätter sig i minnet på ett mycket tydligare sätt än att bara försöka plugga in något.

Vad är skälet till att era elever lyckas så bra med skolarbetet?

Det finns många anledningar till att skolans elever gör så bra ifrån sig:

- Maria Elementar är en liten skola med bara 300 elever, det gör att alla elever blir sedda. Då mår de bra och presterar bra.
- Skolan har engagerade och duktiga lärare. Man följer upp alla elever – ingen ramlar mellan stolarna, och man har väl inarbetade rutiner för uppföljning.
- Skolan lämnar skriftlig information om hur det går för eleverna till föräldrarna vid alla utvecklingssamtal. För internt bruk sätter skolan också inofficiella betyg från skolår 3.
- Om något händer under skoldagen tas en föräldrakontakt direkt.
- Aktiva och stöttande föräldrar är välrepresenterade på skolan – de har ju gjort ett aktivt val redan när de valde skolan åt sina barn.
- Elever på skolan har mycket läxor och har stöd i detta arbete av föräldrar.
- Skolan har väl kända och tydliga ordningsregler som ger bra arbetsro och arbetsklimat.

Vad tror du det är för skillnad på er skola jämfört med andra skolor?

Inställningen på Maria Elementarskola är att eleven inte bara ska uppnå målen och bli godkänd, utan alltid jobba utifrån sin kapacitet. Det ställs krav på eleverna att göra sina läxor, lämna in arbeten och göra prov i tid. Så kan det naturligtvis vara på andra skolor också, men Evas erfarenhet säger att det inte är så överallt.

Har du något du vill tillägga?

En framgångsfaktor är att skolan stått pall i många stormar på skolområdet under årens lopp och att det finns en stabil grund att stå på när det gäller kunskapsförmedling, traditionsöverföring och fostran. Skolans grundläggande värden har bestått trots pedagogiska modetrender och annan påverkan från omvärlden. Detta inger förtroende och trygghet. Skolan har inga annonskampanjer utan de som söker till skolan gör det p.g.a. det goda ryktet.

Analys

I mina samtal med skolledarna för Adolf Fredriks musikklasser, Höglandsskolan respektive Maria Elementarskola framkommer både likheter och olikheter i synen på musikens roll för elevernas utveckling och goda studieresultat.

En olikhet som framträder tydligt är att Adolf Fredrik är en stor skola med över tusen elever, medan både Höglandsskolan och Maria Elementar ser det som en av sina fördelar att de är små skolor med ca 300 elever, vilket gör att alla elever känner sig sedda, och presterar bättre i den tryggheten.

En annan olikhet är att Adolf Fredrik har antagningsprov för att sälla ut de mest sångbegåvade barnen, och Maria Elementar är en friskola med kösystem till sina klasser, medan Höglandsskolan får ta emot alla elever inom ett visst upptagningsområde. Här är det Adolf Fredrik och Maria Elementar som ser en fördel i att elev och föräldrar har gjort ett aktivt val att söka sig till skolan. Därigenom skulle eleverna vara bättre motiverade att göra bra ifrån sig, samt ha det viktiga föräldrastödet med sig.

Likheterna är betydligt fler. Alla tre skolor har jobbat på ungefär samma sätt under många år, och hittat sin egen fungerande arbetsform. De har en stark ideologi som hängt med sedan skolorna grundades.

På skolorna är man övertygade om att musiken och framför allt sången har stor betydelse för att eleverna ska utvecklas gynnsamt. Man ser att det estetiska och det teoretiska drar nytta av varandra, och att båda hjärnhalvorna får utvecklas till gagn för varandra.

De jobbar alla medvetet med att låta eleverna uppträda inför publik med regelbundenhet, man tror att det skapar ett bra självförtroende hos barnen som de sedan känner av i andra sammanhang.

I de undersökta skolorna har musiken och dess lärare hög status, och åtnjuter respekt och förståelse från sina kolleger i samband med extra repetitioner inför konserter och samlingar.

Ytterligare en positiv effekt med att sjunga så mycket i kör, som man gör på dessa skolor är att eleverna vänjer sig vid att följa en dirigent. Den följsamheten och uppmärksamheten känns sedan invand och självklar i mötet med andra lärare också.

Alla skolledare talar om vilken gemenskap som odlas när alla elever på en skola sjunger tillsammans och jobbar mot ett gemensamt mål. Denna starka gemenskap ger en trygghet i hela skolsammanhanget.

Ett ovanligt starkt föräldraengagemang känner man av på alla tre skolorna.

Slutsatser

Resultatet i min betygsundersökning har visat att bland de grundskolor som genererar högst betyg hos sina avgångsklasser är den vanligast förekommande profilen musik. Av det skulle man kunna dra slutsatsen att det bästa sättet att nå höga betyg i grundskolan är att söka sig till en skola med musikprofil.

De skolledare som jag talat med uttrycker en medveten syn på att musiken har en positiv påverkan på hjärnans utveckling och i förlängningen genererar goda studieresultat. De ser seriöst på sin verksamhet, och har inte skapat en musikprofil för att locka till sig fler elever, utan tror på idén med mycket sång på schemat som skälet till att eleverna mår bra, utvecklar hela jaget och gör goda studieresultat.

Min slutsats är att mycket musik och sång i skolan gör att eleverna utvecklas gynnsamt och i förlängningen både mår bra och får bra betyg. Jag tror att det är viktigt att satsningen görs seriöst, det räcker inte med kvantitet – då skulle alla femton platser på topp-15-listan upptas av Stockholms stads musikprofilskolor, som ju är 20 till antalet – utan man måste våga satsa med kvalitet i sinnet!

En annan slutsats jag drar är att man inte nödvändigtvis måste ha antagningsprov till en lyckad musikprofilskola. Även vanliga barn kan fostras till att arbeta på en högre nivå med musiken och i slutändan generera lika goda studieresultat (om än kanske inte riktigt lika hög musikalisk nivå).

Diskussion

Min undersökning har visat att i Stockholms stad har 17 % av skolorna någon form av musikprofil. Vidare visade undersökningen att bland de absolut bästa skolorna i staden har 33 % en musikprofil. Ingen annan profil fanns representerad i denna stora utsträckning. Jag har dragit slutsatsen att mycket musik på schemat gör att eleverna utvecklas gynnsamt och i förlängningen både mår bra och får bra betyg. Det som vore intressant att gå vidare med är att undersöka varför det är så. Jag ska här resonera kring ett antal tänkbara skäl och ställa dem mot de forskningsrön som redovisats i uppsatsens inledande bakgrundskapitel.

Lagkänsla – att gå på en skola där alla har ett gemensamt intresse ger ökad känsla av delaktighet. Lägg till det faktum att eleverna sjunger eller spelar tillsammans, och medverkar i olika typer av konserter så har vi funnit ytterligare anledning till att de blir viktiga för varandra och för skolan. Känslan av att behövas är bra för självförtroendet, och det kan kanske smitta av sig i övriga studiesammanhang.

Howard Gardner¹⁴ är inne på samma tanke när han skriver att människan genererar goda studieresultat om hon får lära sig utifrån sitt intresse.

Men då borde väl alla skolor med olika sport- och idrottsprofiler, som för övrigt är betydligt fler än skolorna med musikprofil i Stockholms stad, ligga minst lika bra till? Man får anta att eleverna går på dessa skolor med anledning av sitt intresse för den aktuella sporten. Dessutom utövas många sporter i lag där man är beroende av varandra. Nej, det måste finnas något mer i just musiken!

¹⁴ larstilar.cfl.se (2008)

Endorfiner – det är vetenskapligt bevisat att kroppen utsöndrar endorfiner vid varaktig djupandning. Endorfiner är kroppens eget adrenalin och skapar alltså en känsla av välbefinnande.

Enligt William Bloom¹⁵ ska en elev som känner detta välbefinnande kunna prestera bättre än en elev som är orolig. Varaktig djupandning är en direkt följd av sång och körsång i alla former.

Men då borde väl – återigen – alla skolor med sport- och idrottsprofil ligga väldigt bra till? Vid utövande av alla sporter krävs en viss ansträngning som i sin tur leder till att hjärtat slår fortare och man börjar andas djupt, och endorfiner frigörs i kroppen. Återigen – det måste finnas något i just musiken!

William Bloom anser också att en människa som har hög endorfinhalt i kroppen håller sig friskare. Där får han medhåll av både professor Töres Theorell och körledaren Gabriel Forss, såtillvida att de sett ett tillfrisknande hos både deprimerade och mag- och tarmpatienter som sjungit i kör¹⁶.

Helhetssyn – kan det vara så att en skola som ser till mer än bara de vanliga pluggämnena och studieresultaten är någonting bra på spåren? Genom att satsa även på estetiska ämnen och föra upp dem till samma status som övriga ämnen ger man elevernas hjärnor möjlighet att arbeta på flera håll. Båda hjärnhalvorna får chans att utvecklas. Kan det skapa synergier så att eleven även får lättare att ta till sig de hårdare ämnena?

Det är vad Sveriges framstående barnläkare och forskare, Hugo Lagercrantz¹⁷ vill låta göra gällande, och får medhåll från många forskare som ser musiken som otroligt viktig i utvecklingen av en balanserad och fullständig människa.

Om vi drar en parallell till idrottsvärlden kan vi tänka oss en höjdhoppare, och hur han tränar inför en tävling. Om han uteslutande skulle träna på att hoppa högt hela dagarna skulle han nog hoppa ganska högt till slut, men om han även skulle träna upp styrka, smidighet och kondition tror jag han skulle hoppa ännu högre!

Om man förmår ha denna nödvändiga helhetssyn vad gäller kroppen, borde steget inte vara så långt till att förstå att även hjärnans utveckling behöver en helhetssyn. Med andra ord är det inte nödvändigtvis själva problemområdet man ska fokusera på för att hjälpa en elev som har svårt med ett visst ämne, man kanske når bättre resultat genom att låta eleven förkovra sig i något helt annat.

Jag tycker att Bosse Johanssons exempel är talande; eleverna som fick läsa matte och musik blev bättre på matte än de som bara fick läsa matte¹⁸.

Stöd för denna tes finner vi hos så skilda forskare som Platon¹⁹, Goethe²⁰, Steiner²¹ och Poulsen²² som alla på olika sätt talat om musikens framträdande roll för utvecklingen av en balanserad människa.

¹⁵ Bloom, William (2002)

¹⁶ Edenhall, Ylva (2007)

¹⁷ Lagercrantz, Hugo (2005)

¹⁸ Leonardz, Jenny (2007)

Koncentration – Flera skolledare nämner att deras elever klarar skolarbetet så bra för att de lärt sig att vara koncentrerade. Genom att vänja sig vid att lyssna och vara uppmärksam på en dirigent kan de använda sig av denna koncentrationsförmåga i andra skolsammanhang.

Den amerikanske forskaren Jonathan Burdette var ju även inne på att ett aktivt musicerande gör att hjärnan vänjer sig vid att fokusera på sin uppgift utan att bli störd av ljud runt omkring.²³

Det måste vara till stor nytta i den svenska skolan idag, där det är så populärt med grupparbeten, så att det nästan aldrig är helt tyst i ett klassrum!

Studieteknik – Musikskolan Lilla Akademiens konstnärliga ledare, Nina Balabina vill hävda att elever som musicerar lär sig att öva, planera och lägga upp sitt arbete för att nå resultat i tid för en konsert²⁴. Det tycker jag låter som en bra grund för god studieteknik.

Lärartyp – kan det vara så att en skola som satsar på estetiska ämnen drar till sig lärare med en viss typ av människosyn?

Flickor – det är känt att flickor i viss utsträckning gör bättre ifrån sig betygmässigt än jämnåriga pojkar. Är det fler flickor på skolor med musikprofil? Svaret är nej – enligt Skolverkets statistik har några av musikprofilskolorna på topp15-listan fler flickor, några har fler pojkar, och några lika många av varje.

Akademikerföräldrar – föräldrar med hög utbildning främjar goda studieresultat för sina barn. Dels kan man anta att läshuvudet sitter i generna, och dels kan man anta att dessa föräldrar tycker att skolarbetet är viktigt och hjälper sina barn att nå bra resultat. Men skulle dessa föräldrar med akademisk utbildning sätta sina barn i musikskola i högre grad än andra föräldrar? Varför i så fall? Tycker de att musik och kultur är viktigt? Roligt? Tror de att barnens intelligens utvecklas bättre i en musikaliskt stimulerande miljö? Tycker de bara att skolan i sig verkar vara en bra skola, utan att beakta musikprofilen? Som jag konstaterat i samband med redovisningen av undersökningens resultat gör alla musikprofilskolor bättre resultat än det av Skolverket förväntade. Eftersom en mängd faktorer, däribland föräldrarnas akademiska bakgrund, beaktas för att ta fram det förväntade resultatet finns det med andra ord inget som tyder på att enbart föräldrarnas intelligens skulle vara skälet till dessa elevers goda studieresultat.

¹⁹ Bjørkvold, Jon-Roar (1991, 2005 års utgåva)

²⁰ Bjørkvold, Jon-Roar (1991, 2005 års utgåva)

²¹ Varkøy, Øivind (1993)

²² Varkøy, Øivind (1993)

²³ Rörbecker, Sara (2007)

²⁴ Löfvendahl, Bo (2007)

Tänkbara vidare studier

Min undersökning väcker ett flertal frågor som jag tycker det vore intressant att gå vidare med. Det skulle vara spännande med en större undersökning av hur hjärnan utvecklas i samband med långvarigt musicerande. Alla elever som sjunger och spelar på fritiden hos Kulturskolan, med privatlärare, eller för all del i sin egna källare; hur står sig deras betygsresultat i jämförelse med de elever som går i en musikprofilskola?

Det skulle också vara intressant att undersöka musikprofilskolor i hela Sverige för att se om resultatet är detsamma över hela landet.

För en sammansatt bild tycker jag slutligen att det vore av intresse att undersöka om det finns musikprofilskolor som inte gör så goda betygsresultat – vad är det då som saknas där?

Referenslista

Internet

Alla grundskolor med undervisning t.o.m. år 9 i Stockholms stads hemsidor (perioden 20070902-20080319)

ANSIR Laboratory fmri.wfubmc.edu (nov 2007)

BBC News www.news.bbc.co.uk (20071105)

Lärstilar och lärstilsteorier larstilar.cfl.se (20080403)

Serviceguiden (Stockholms stad) www.stockholm.se (20071112)

Skolverkets databas SALSA www.skolverket.se (perioden 20070903-20080123)

Skolverket www.skolverket.se (perioden 20070903-20080414)

Tidningsartiklar

Bender-Pulido, Germán (2007): Slipa din uppsats med kritik *Metro* 12 november.

Delling, Hannes (2007): Oacceptabelt stora skillnader mellan Stockholms skolor. *Dagens Nyheter* 20 juni.

Edenhall, Ylva (2007): Ta ton – må bra. *Svenska Dagbladet* 9 december.

Hindenfeldt, Claes (2007): Sch... jag vill höra fåglarna. *Lärarnas tidning* nr 14.

Leonardz, Jenny (2007): Kraft från sången. *Svenska Dagbladet* 23 december. Löfvendahl, Bo (2007): Med musik som modersmål. *Svenska Dagbladet* 19 december.

Rörbecker, Sara (2007): Musik förändrar hjärnan. *Svenska Dagbladet* 5 november.

Litteratur

Benestad, Finn (1978): *Musik och tanke*. Stockholm: Rabén och Sjögren

Bloom, William (2002): *Endorfineffekten*. Stockholm: Svenska förlaget

Bjørkvold, Jon-Roar (1991, 2005 års utgåva): *Den musiska människan*. Vällingby: Runa

Skolverket (2000): *Kursplaner och betygskriterier Grundskolan*. Stockholm: Fritzes

Lagercrantz, Hugo (2005): *I barnets hjärna*. Stockholm: Bonnier Fakta

Läroplan 94

Varkøy, Øivind (1993): *Varför musik?* Vällingby: Runa

Personlig kontakt

Boström, Bernt (2008): *Rektor Högländsskolan*. Intervju 11 mars.

Gårdare, Stewe (2007): *Innovation Impact*. Kontakt 13 september.

Jacobsson, Lars-Göran (2008): *Rektor Adolf Fredriks musikklasser*. Intervju 26 februari.

Sjöberg, Sara (2008): *Bitr. Rektor Adolf Fredriks musikklasser*. Intervju 26 februari.

Wikberg, Eva (2008): *Rektor Maria Elementarskola*. Intervju 19 mars.

Öberg, Robert (2008): *Bitr. Rektor Adolf Fredriks musikklasser*. Intervju 26 februari.

Bilagor

1: Howard Gardners nio intelligenser²⁵

Lingvistisk intelligens

Du är bra på att läsa, skriva och argumentera, har stort ordförråd och gott språköra. Du kan utnyttja och stärka den lingvistiska intelligensen genom att berätta historier, hålla tal, undervisa andra, diskutera, debattera och argumentera, intervjua, spela roller, lösa och skapa egna korsord, skriva dagbok och rapporter, skriva uppsatser utifrån fakta, göra tankekartor.

Logisk-matematisk intelligens

Du tänker logiskt och abstrakt, reflekterar, analyserar, kalkylerar och prövar hypoteser. Du kan utnyttja och stärka den logisk-matematiska intelligensen genom att fundera över och lösa problem, analysera och tolka fakta, göra utforskningar och praktiska experiment, klassificera, sortera och strukturera, arbeta systematiskt.

Visuell-spatial intelligens

Du har lätt för att föreställa dig abstrakta saker, har känsla för färg och form, har lätt för att läsa kartor och diagram och har ett välutvecklat lokalsinne. Du kan utnyttja och stärka den visuella - spatials intelligensen genom att rita bilder, symboler, kartor, tankekartor och diagram, göra ritningar och bygga modeller.

Kinestetisk intelligens

Du arbetar gärna med händerna, älskar att använda din kropp till idrott, dans etc., provar dig fram när du ska lära dig nya saker.

Du kan utnyttja och stärka den kinestetiska intelligensen genom att lära in med hjälp av rörelser och gester, göra praktiska experiment, repetera när du är i rörelse, göra studiebesök, exkursioner och intervjuer, delta i rollspel, ofta ta korta raster.

Musikalisk intelligens

Du är intresserad av musik, är bra på att känna igen melodier och sångverser, har känsla för rytm, melodi och klanger i musiken.

Du kan utnyttja och stärka den musikaliska intelligensen genom att studera med (barock)musik, läsa högt till musik, samordna musik och andra ämnen, tänka i bilder till musik, göra ramsor och rappa.

Social intelligens

Du trivs med att arbeta tillsammans med andra människor, är bra på att lyssna, trösta, vägleda och medla, är känslig för ansiktsuttryck och röstlägen. Du kan utnyttja och stärka den sociala intelligensen genom att arbeta i team, lösa problem tillsammans med andra, diskutera, argumentera och debattera med andra.

²⁵ www.larstilar.cfl.se

Intuitiv intelligens

Du trivs med att vara/arbets ensam, njuter av ditt eget sällskap, förstår dina egna reaktioner och känslor, är medveten om dina starka och svaga sidor. Hitta någon att tala förtroligt med, öva koncentration och avspänning, lär dig mer om ditt eget lärande, lyssna på din intuition, gör intervjuer och skriv loggbok.

Du kan utnyttja och stärka den intuitiva intelligensen genom att tänka dig in i olika roller.

Naturintelligens

Du har en instinktiv förståelse för djur och natur, förstår sammanhang i naturen, har ett slags ekologisk förmåga. Du tillbringar gärna din tid ute i naturen, kan åtskilja olika trädslag, fågelarter och blommor. Du kan utnyttja och stärka din naturintelligens genom att göra exkursioner, odla själv, studera och redogöra för olika samband i naturen, integrera olika ämnen (geografi, naturkunskap, biologi, ekologi, geologi etc.) för att få överblick och helhetssyn.

Existentiell intelligens

Du har ett medfött intresse för de stora livsfrågorna. Du funderar mycket över den mänskliga tillvaron, livet och döden och diskuterar gärna religiösa och filosofiska frågor. Du kan utnyttja och stärka din existentiella intelligens genom att ta del av och jämföra olika filosofers teorier och genom att studera olika religioner, söka upp likasinnade att diskutera med, skriva ner dina tankar och funderingar, skriva och läsa dikter. Du lär dig nya saker bäst om du kan knyta ämnet till en helhet och sätt det i relation till hur det påverkar livet och universum.

2: Skolverkets Timplan för grundskolan²⁶

Det finns en timplan för grundskolan som helhet. Timplanen anger den minsta garanterade tid som eleverna har rätt att få lärarledd undervisning i olika ämnen.

Timplan

Utbildningens omfattning i grundskolan i timmar om 60 minuter för ämnen och ämnesgrupper samt totalt antal timmar.

Ämnen

Bild	230
Hem- och konsumentkunskap	118
Idrott och hälsa	500
Musik	230
Textilslöjd och Trä- och metallslöjd	330
Svenska	1490
Engelska	480
Matematik	900
Geografi, Historia, Religions- och Samhällskunskap	885
Biologi, Fysik, Kemi, Teknik (sammanlagt)	800
Språkval	320
Elevens val	382
Total garanterade undervisningstid	6665
Därav skolans val	600
Vid skolans val får antalet timmar i timplanen för ett ämne eller en ämnesgrupp minskas med högst 20 procent.	

Profilering och val av skola

De timmar i timplanen som är avsatta för elevens val innebär att den enskilda eleven kan fördjupa studierna i ett eller flera ämnen. Dessutom kan en skola, inom givna ramar, använda timmar till att ge vissa ämnen mer tid än den som är angiven i timplanen. På det sättet får skolans undervisning en särskild profil, eller inriktning.

²⁶ www.skolverket.se (2008)

3: Frågor till Skolledarna

Hur ser timplanen i musik/estetisk verksamhet ut på er skola? (Jfr skolverkets lägsta garanterade undervisningstid 230h/f-9)

Har ni utökat skoldagens omfattning, eller har ni skurit ner i undervisningstid i andra ämnen?

Har ni antagningsprov? Hur är de utformade? Vad är syftet?

Hur ser ni på musikens roll i skolan? Lärandet?

Hur arbetar ni?

Hur länge har ni jobbat på det här sättet?

Vilken status har musik/estetisk verksamhet och dess lärare på er skola?

Hur ser du på sambandet mycket musik/estetisk verksamhet och goda studieresultat?

Vad är skälet till att era elever lyckas så bra med skolarbetet?

Vad tror du det är för skillnad på er skola jämfört med andra skolor?

Har du något du vill tillägga?

4: Faktorer som ingår i Skolverkets beräkning av förväntat resultat²⁷ **FÖRKLARINGAR OCH DEFINITIONER**

Bakgrundsfaktorer

Andel elever med utländsk bakgrund, födda utomlands

Andel av avgångseleverna som är födda utomlands.

Andel elever med utländsk bakgrund, födda i Sverige

Andel av avgångseleverna vars båda föräldrar är födda utomlands, men eleven är född i Sverige.

Andel pojkar

Andel pojkar av avgångseleverna.

Föräldrarnas sammanvägda utbildningsnivå

Medelvärde av avgångselevernas biologiska föräldrars utbildningsnivå, faderns respektive moderns högsta utbildningsnivå. (Adoptivföräldrar med adoptivbarn jämställs med biologiska föräldrar).

Utbildningsvärde 1 innebär genomgången folkskola/grundskola, utbildningsvärde 2 innebär att personen ifråga har genomgått gymnasial utbildning i högst tre år och utbildningsvärde 3

²⁷ www.skolverket.se (2008)

innebär att personen genomgått fjärde året på gymnasieskolans tekniska linje eller erhållit minst 20 högskolepoäng.

Föräldrarnas genomsnittliga utbildningsnivå har beräknats per elev och därefter har ett medelvärde per skola respektive kommun beräknats. I de fall där uppgift om den ena föräldern saknas har sammanvägd utbildningsnivå satts lika med den andra förälderns utbildningsnivå.

Faktiska betygsvärden

Andel elever som uppnått målen

Andel av avgångseleverna som uppnått målen, betyget godkänd eller högre, i samtliga ämnen. Den enskilde eleven ska ha nått målen i alla ämnen han/hon läst för att räknas till dem som nått alla målen.

Meritvärde

Meritvärdet utgörs av summan av betygsvärdena för de 16 bästa betygen i elevens slutbetyg. Godkänd motsvarar värde 10, Väl godkänd värde 15 och Mycket väl godkänd värde 20. Maximalt kan eleven få 320 poäng i meritvärde. I analysen ingår endast elever som fått betyg i ett eller flera ämnen.

Kommunens faktiska genomsnittliga meritvärde

Summering av varje avgångselevs meritvärde dividerat med antal avgångselever i kommunen. Meritvärde har beräknats för avgångselever som har fått betyg i ett eller flera ämnen. Resultat på kommunnivå avser endast kommunala skolor, dvs. skolor där kommunen är huvudman.

Skolans faktiska genomsnittliga meritvärde

Summering av varje avgångselevs meritvärde dividerat med antal avgångselever på skolan. Meritvärde har beräknats för avgångselever som har fått betyg i ett eller flera ämnen. Resultat på skolnivå avser både kommunala och fristående skolor (skolor med enskild huvudman och som ger eleverna slutbetyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet).

Statistiskt beräknade betygsvärden

Modellberäknade betygsvärden

Statistiskt beräknade betygsvärden på kommunnivå och skolnivå, i applikationen benämnd modellberäknade värden, för andel elever som uppnått målen samt för genomsnittligt meritvärde. Modellberäknade betygsvärden har tagits fram i en regressionsmodell där hänsyn tagits till föräldrarnas sammanvägda utbildningsnivå, andel pojkar, andel elever födda utomlands, samt andel elever födda i Sverige med båda föräldrar födda utomlands. På kommunnivå ingår endast kommunala skolor och på skolnivå ingår både fristående och kommunala skolor. Skolorna ska även ha 15 eller fler elever i år 9.

Residual

Skillnad/avvikelse mellan faktiskt betygsresultat och modellberäknat betygsvärde avseende skolans genomsnittliga meritvärde respektive andel elever som uppnått samtliga mål.

OBSERVERA!

Resultaten på kommunnivå grundas på en modell med enbart elever i kommunala skolor, medan resultaten på skolnivå grundas på en modell som inkluderar både elever i kommunala och fristående skolor. Kommunerna har alltså jämförts i en modell med övriga kommuner, medan skolorna i en annan modell har jämförts med samtliga skolor. Detta leder till att det modellberäknade värdet för en kommun med endast en skola med elever i år 9 inte fullständigt överensstämmer med den skolans modellberäknade värde.

För de skolor som har färre än 15 elever eller där minst 25 procent av eleverna saknar uppgift på någon av bakgrundsfaktorerna har inte något modellberäknat värde beräknats och ingår därför inte i redovisningen.